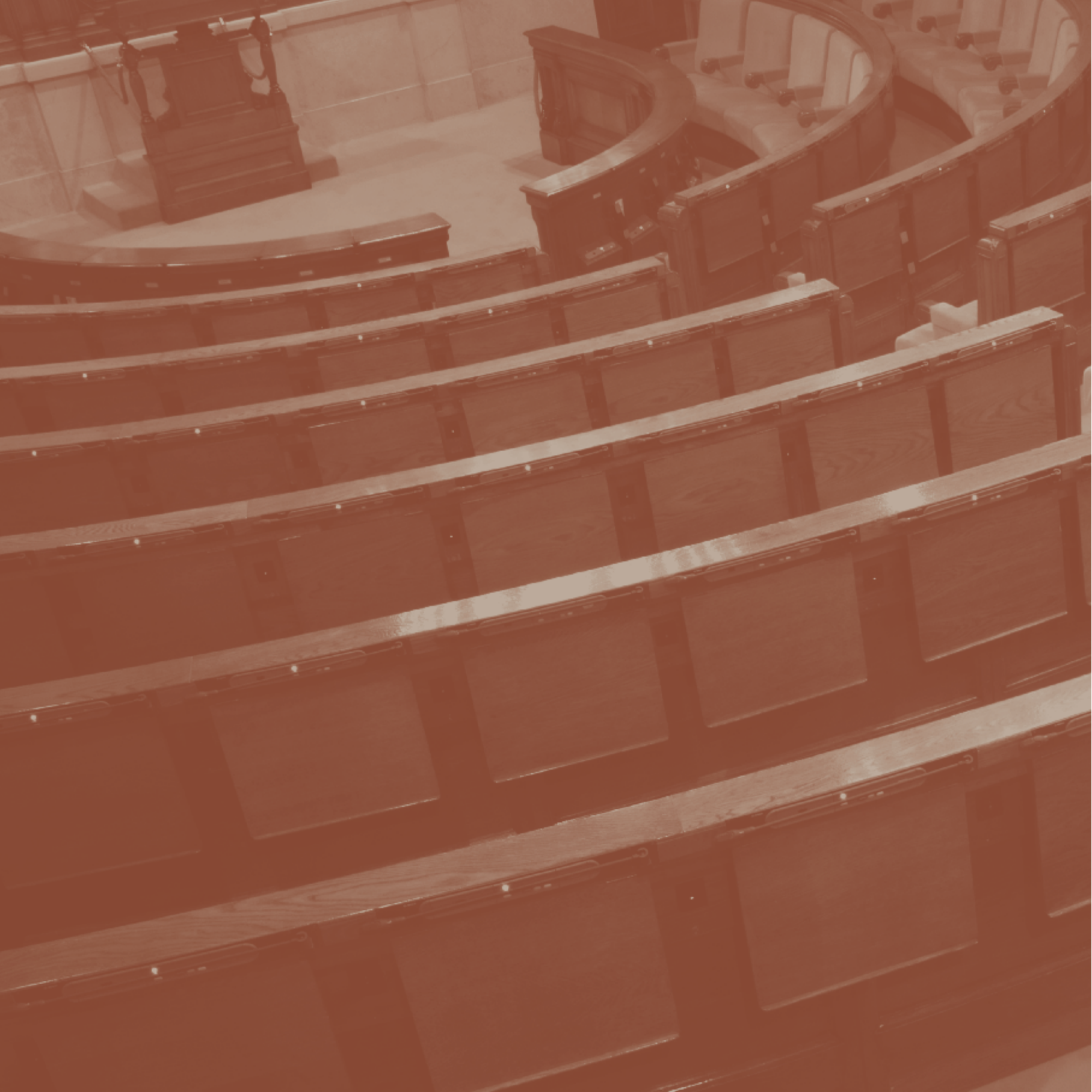

EL PARLAMENT DE CATALUNYA EL PALAU

EL
PARLAMENT
DE CATALUNYA
EL PALAU

EL
PARLAMENT
DE CATALUNYA
EL PALAU

PARLAMENT DE CATALUNYA

PARLAMENT

DE

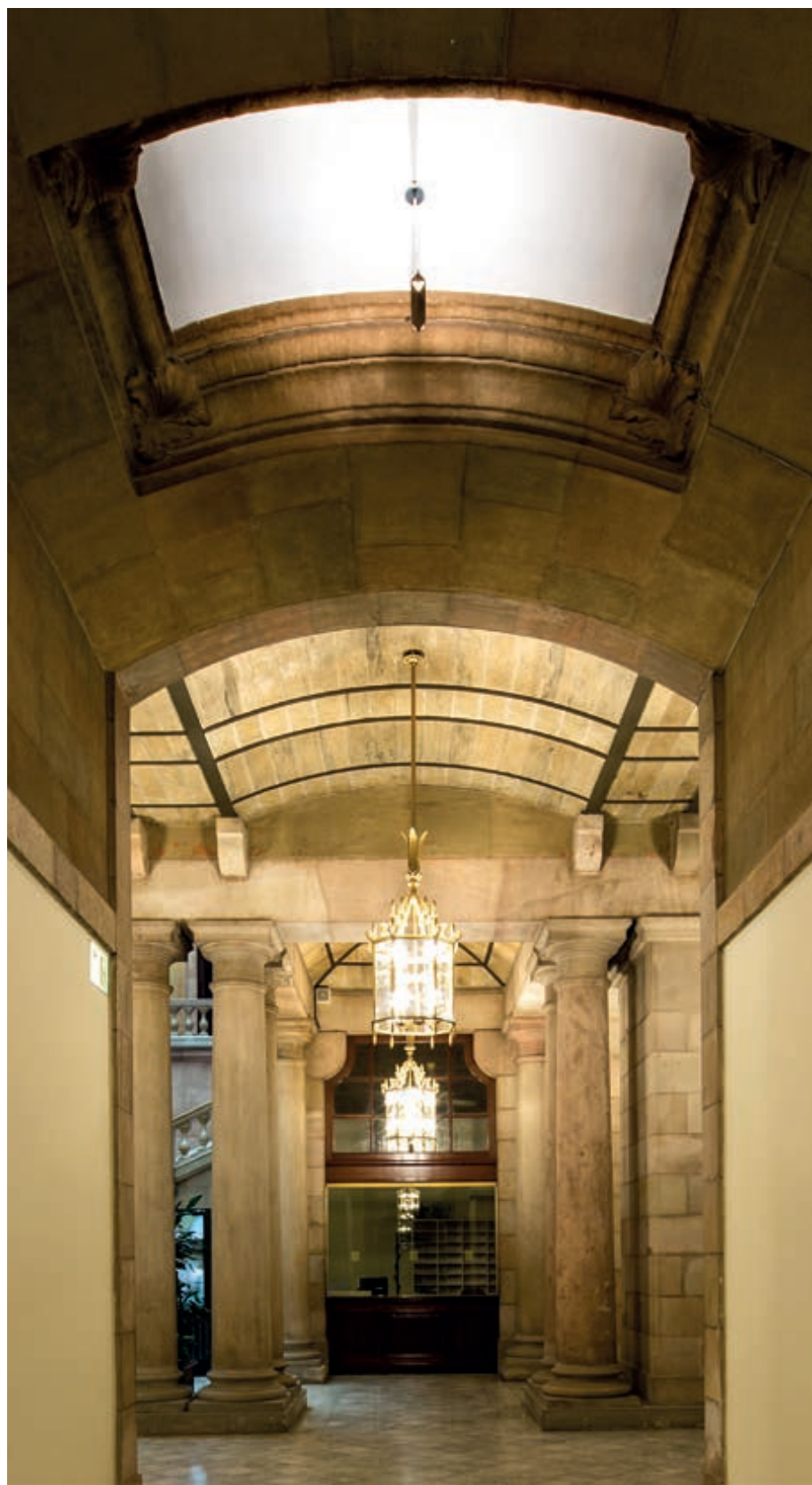

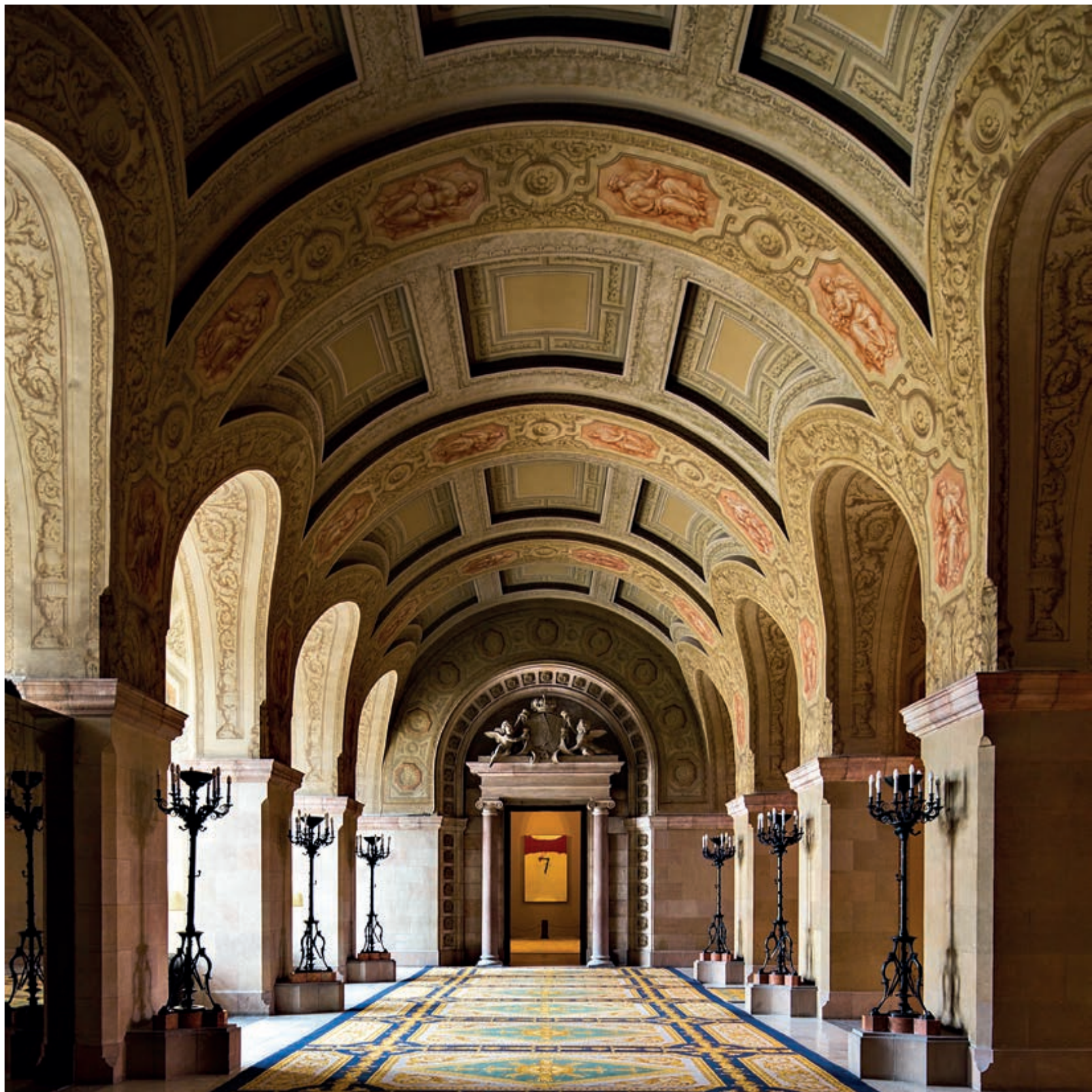

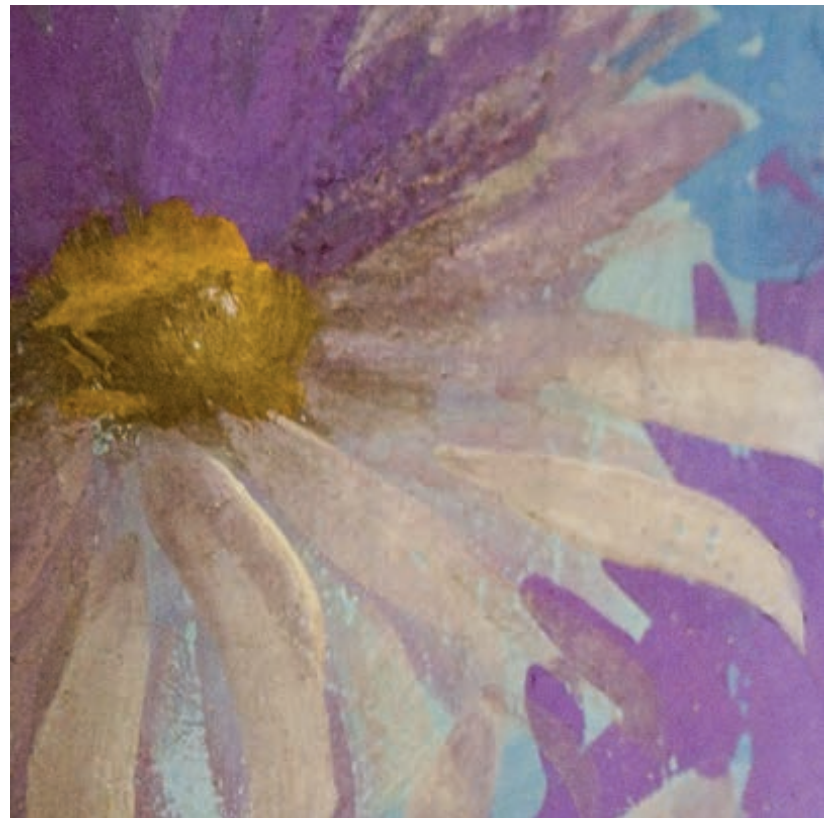

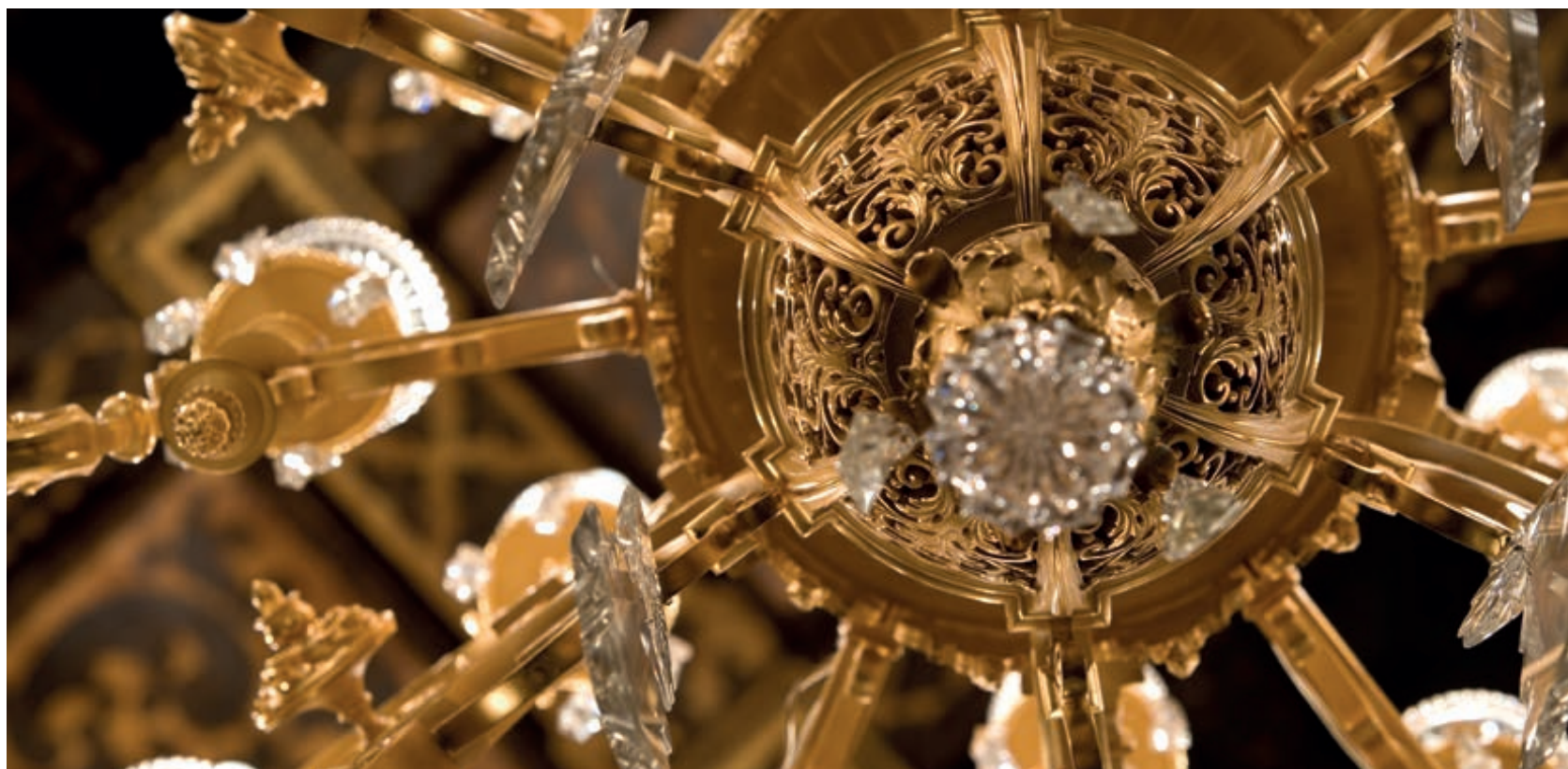

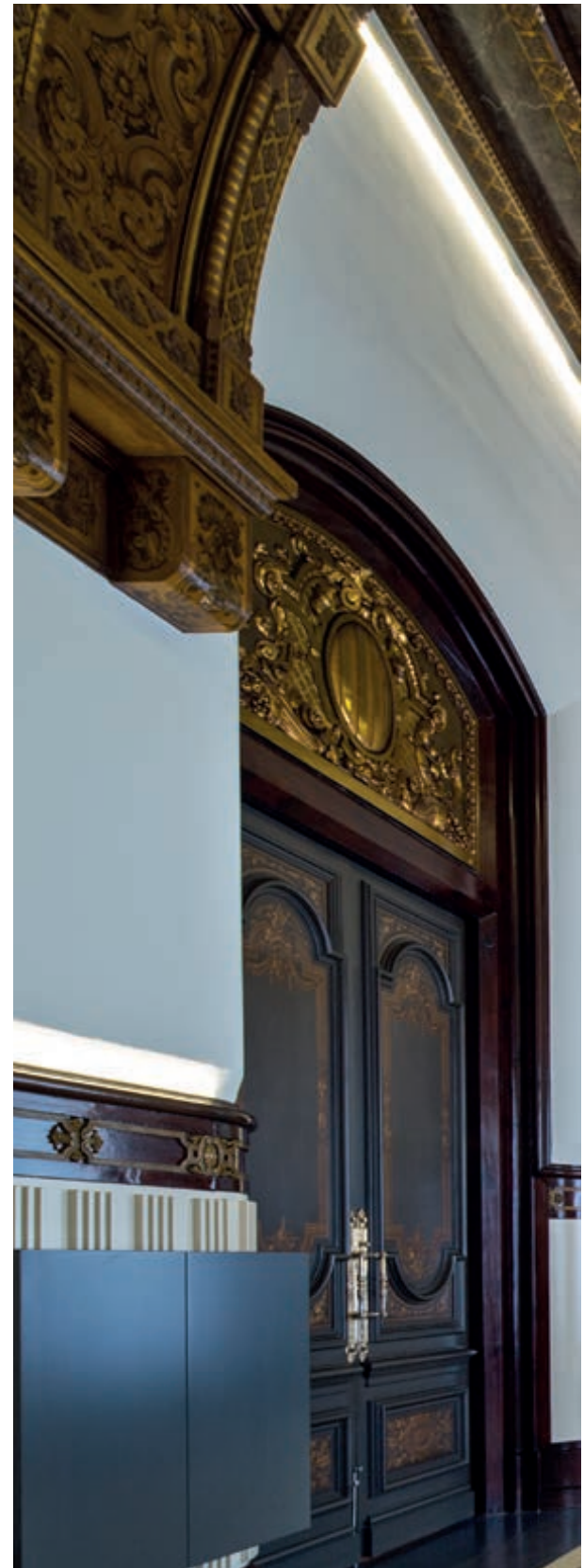
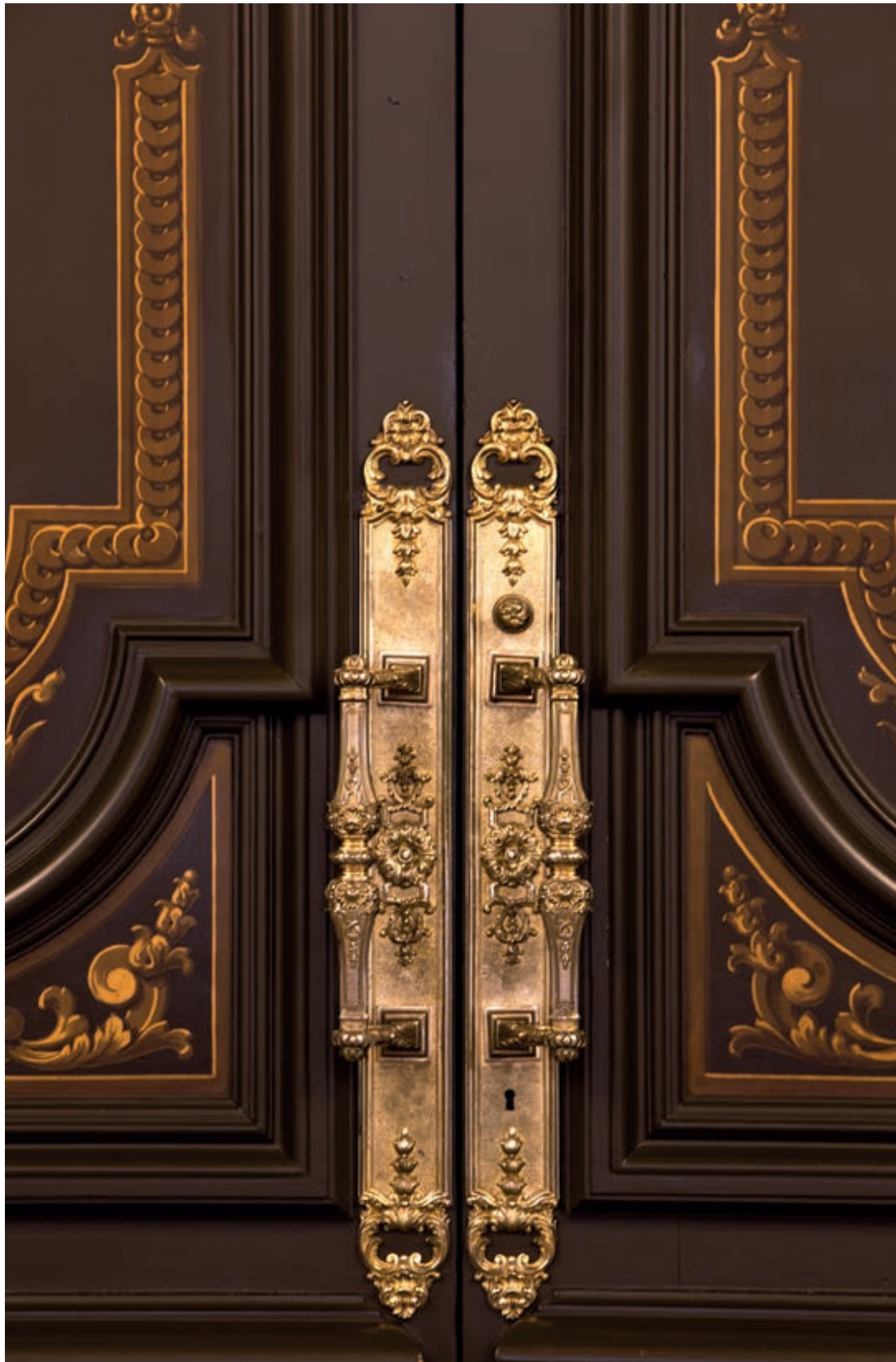

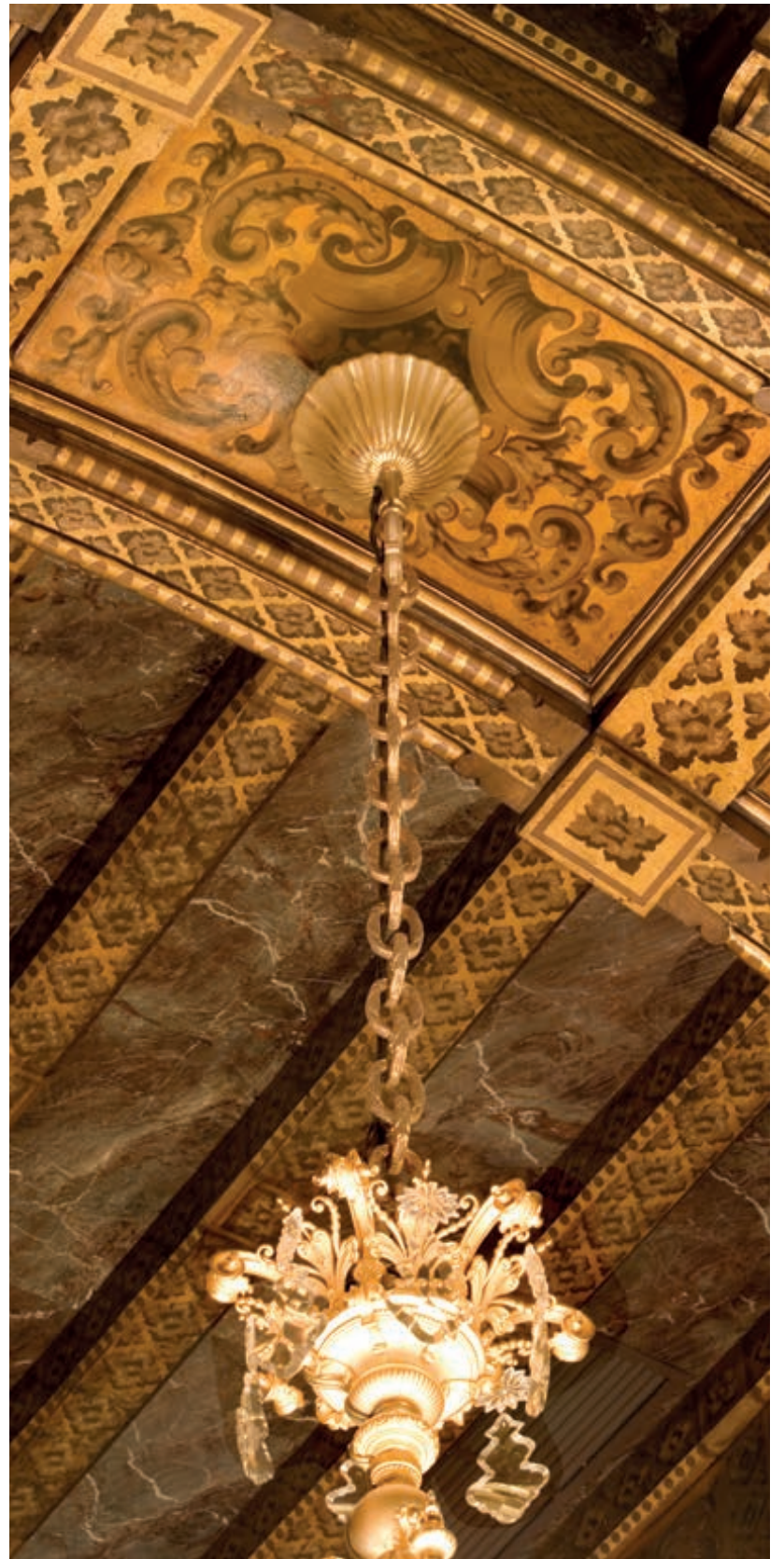

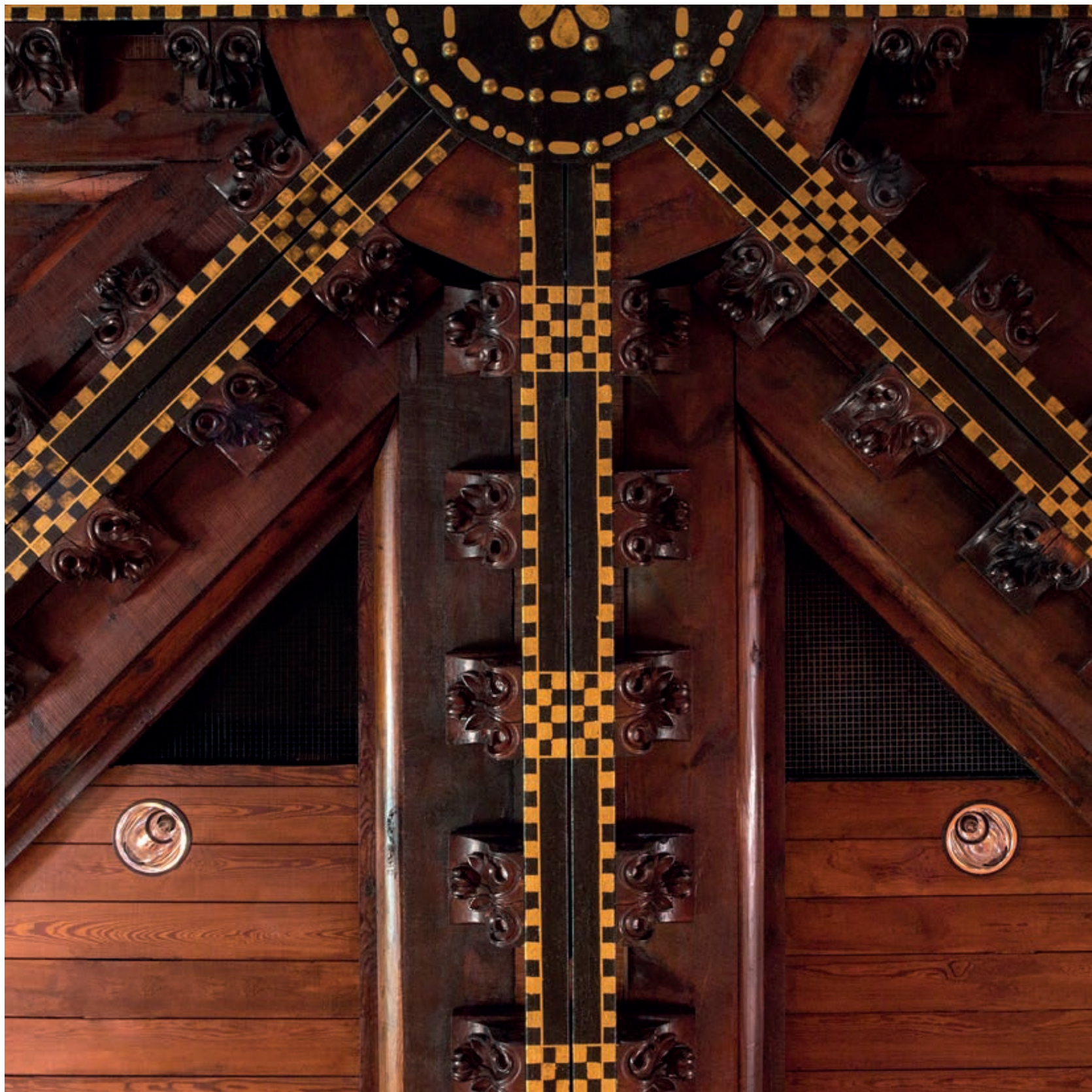

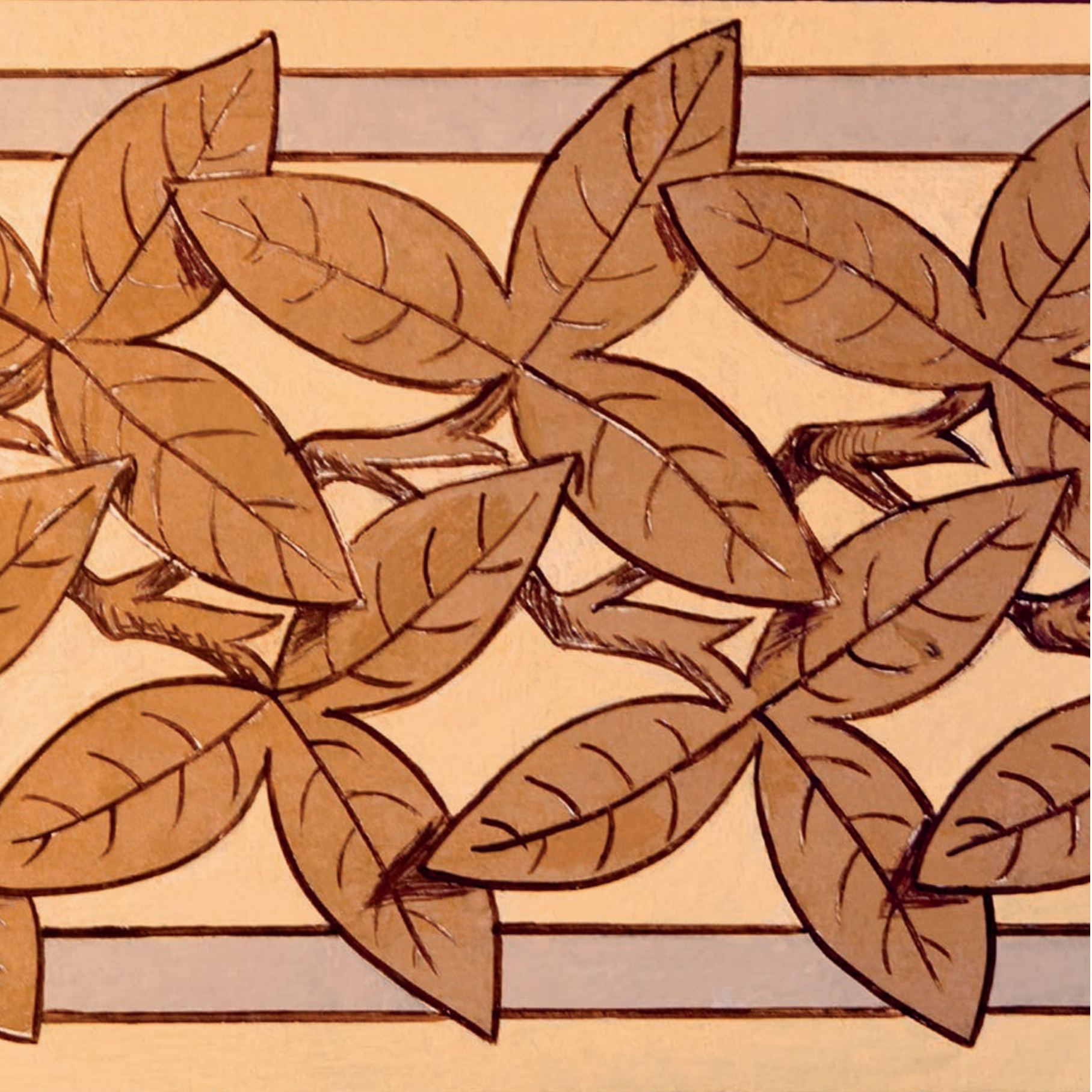

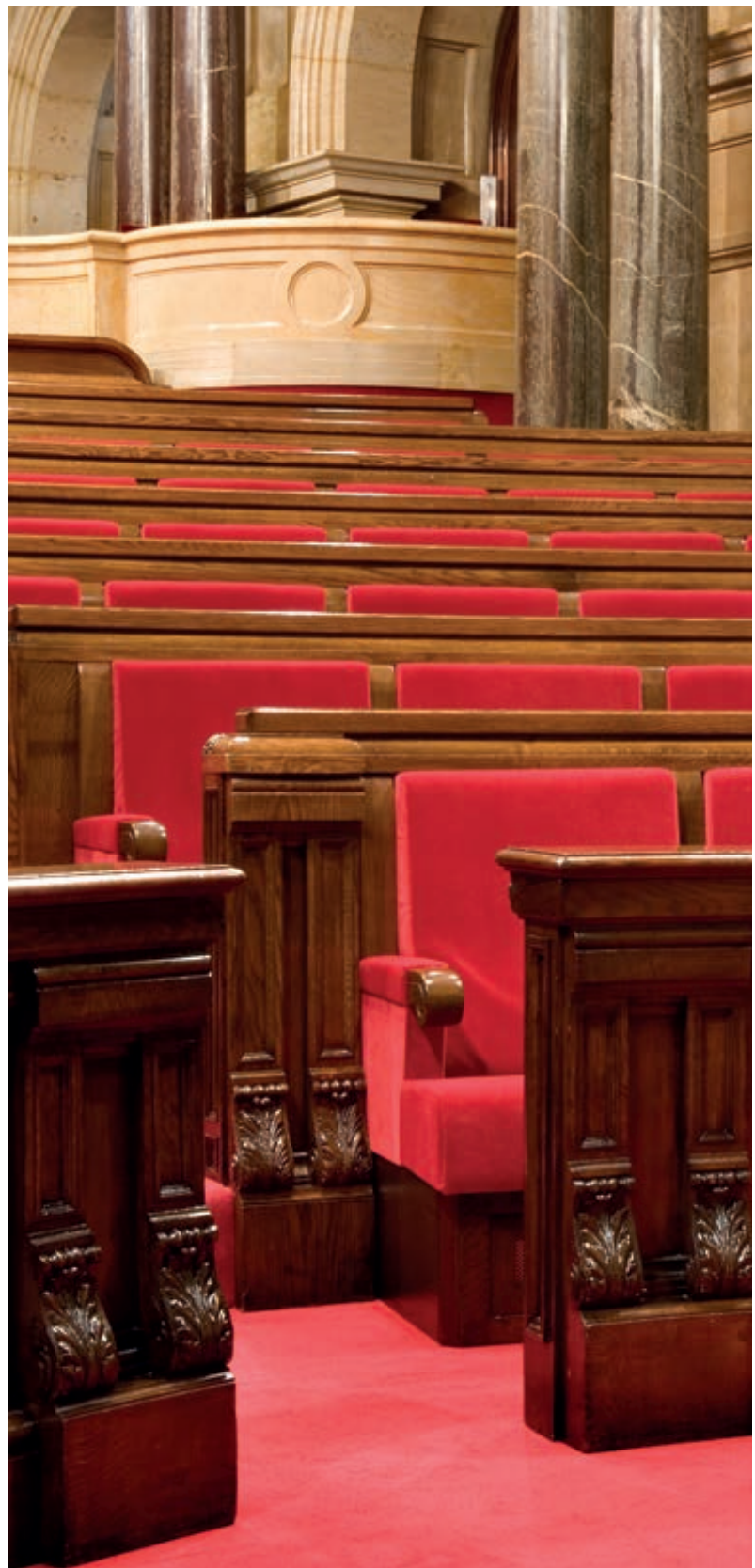

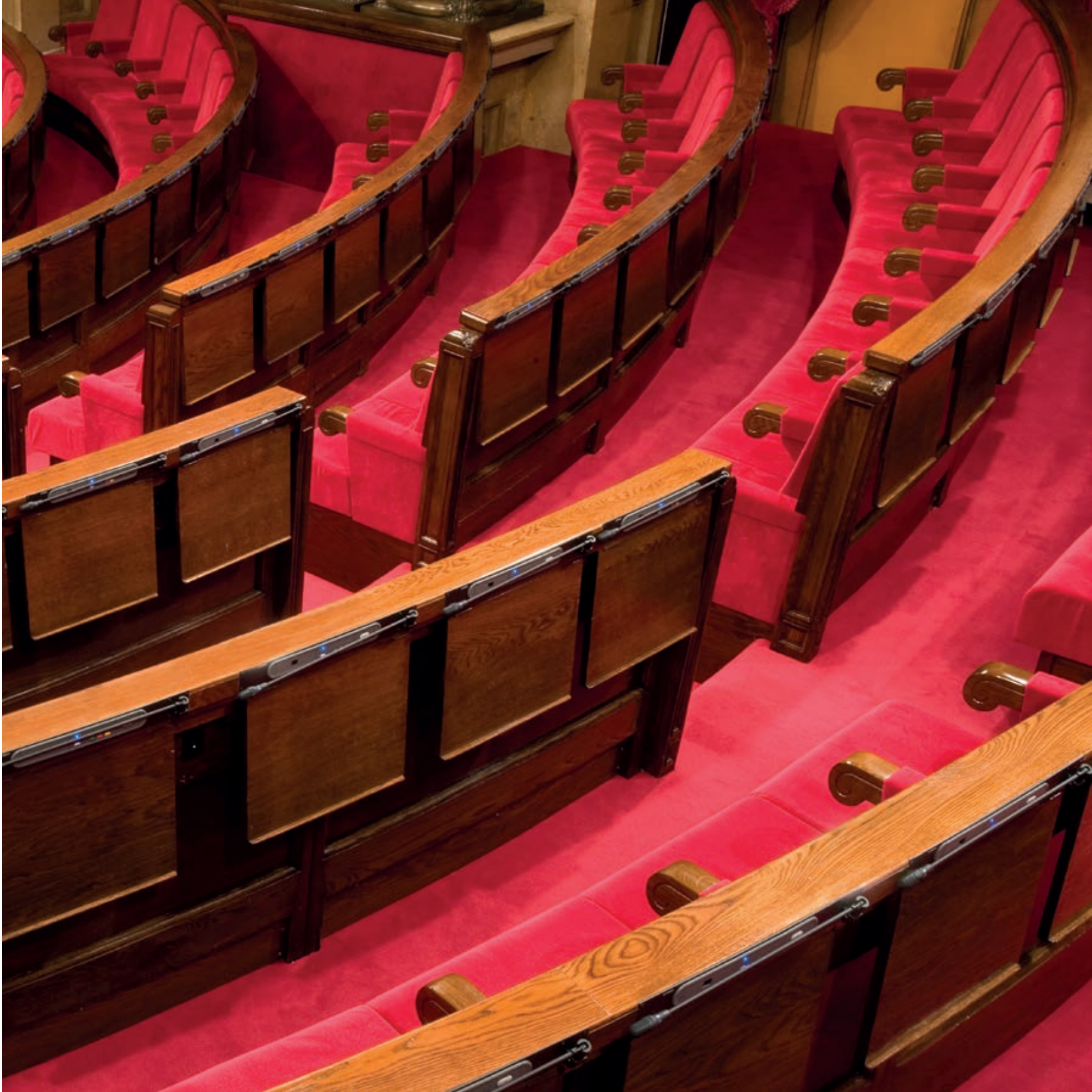

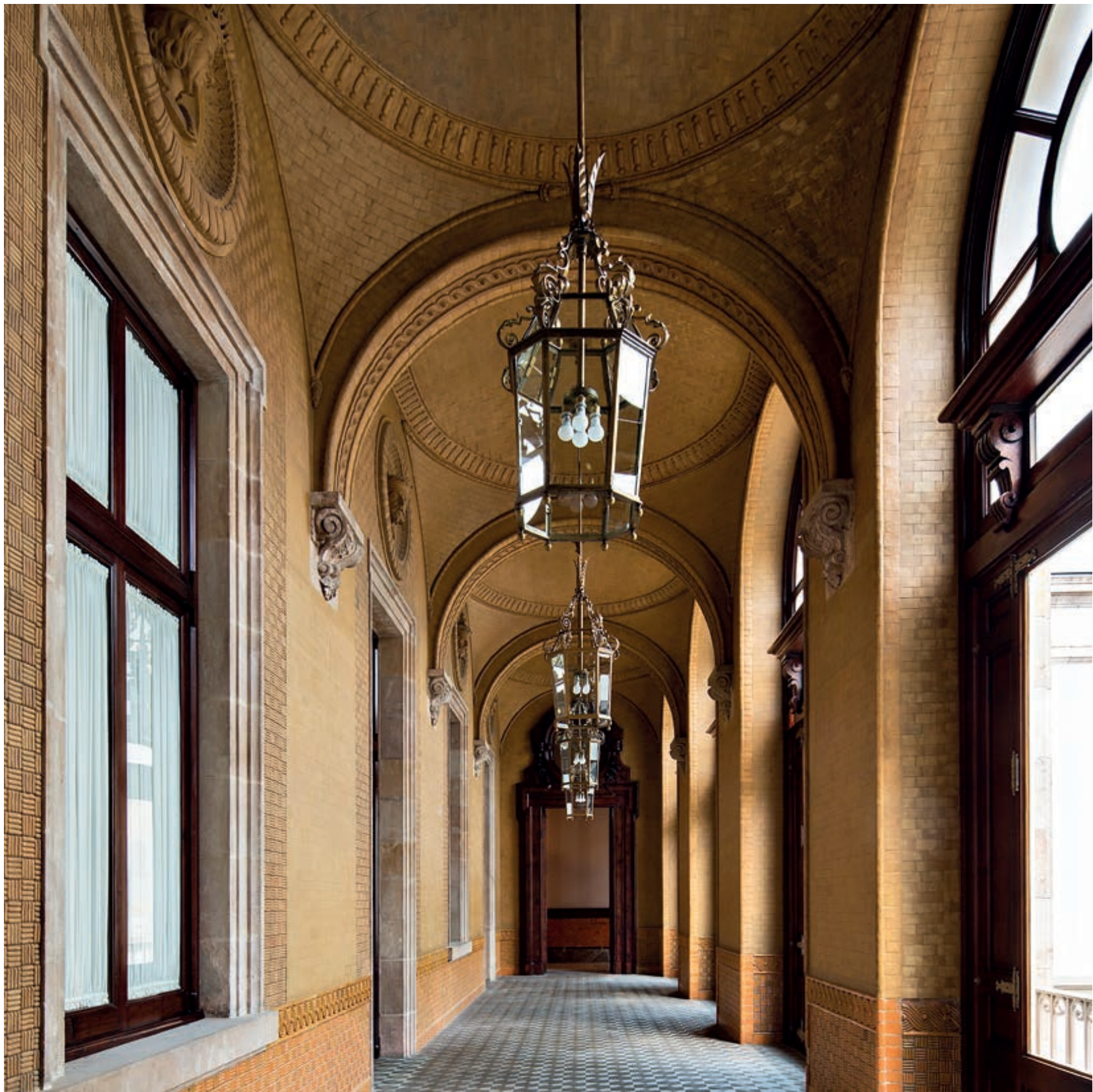

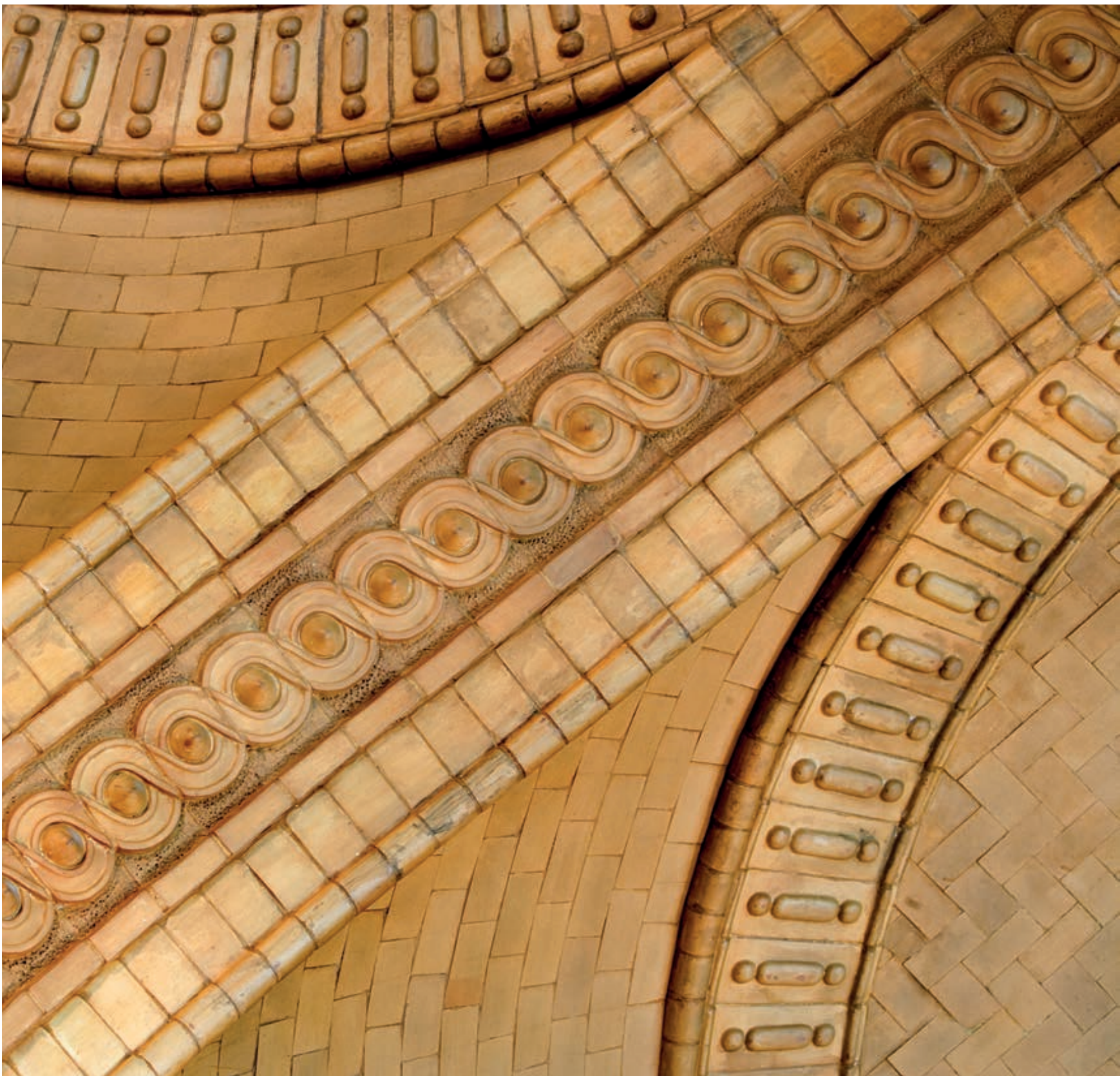

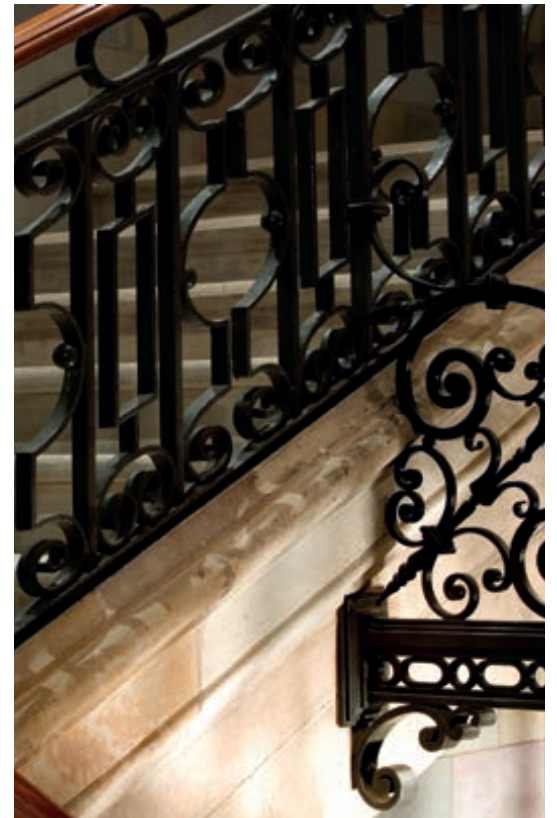

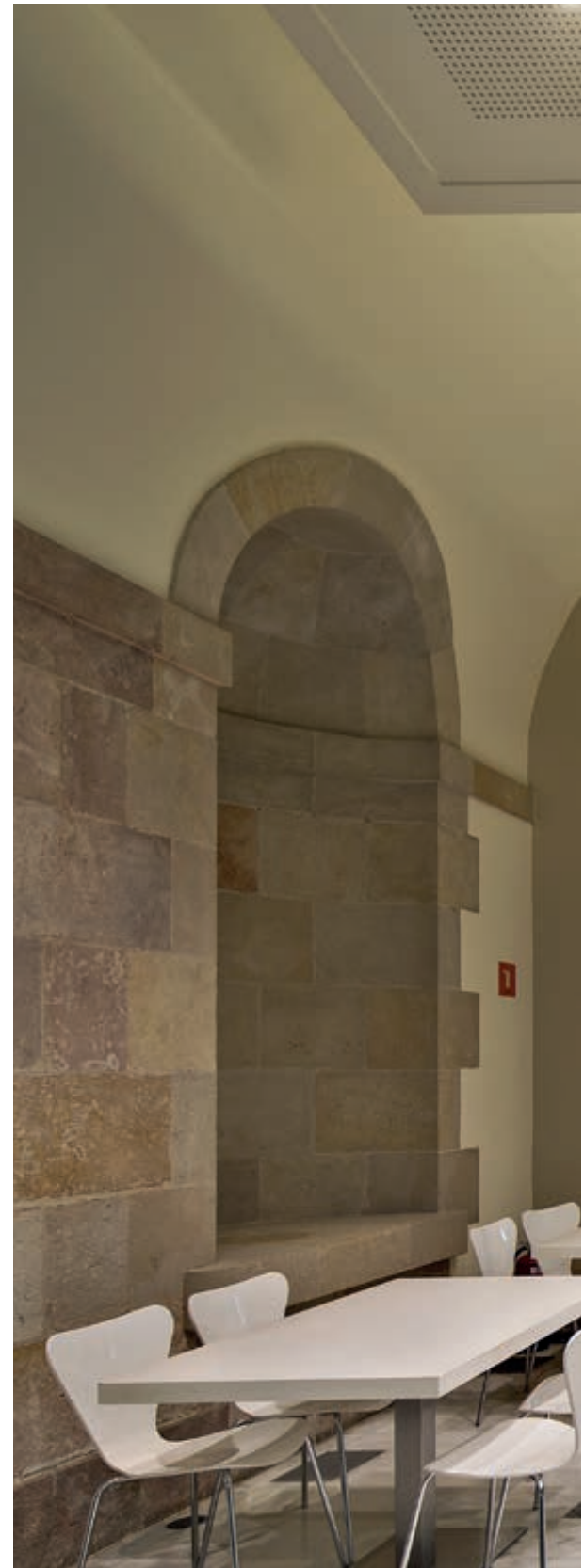
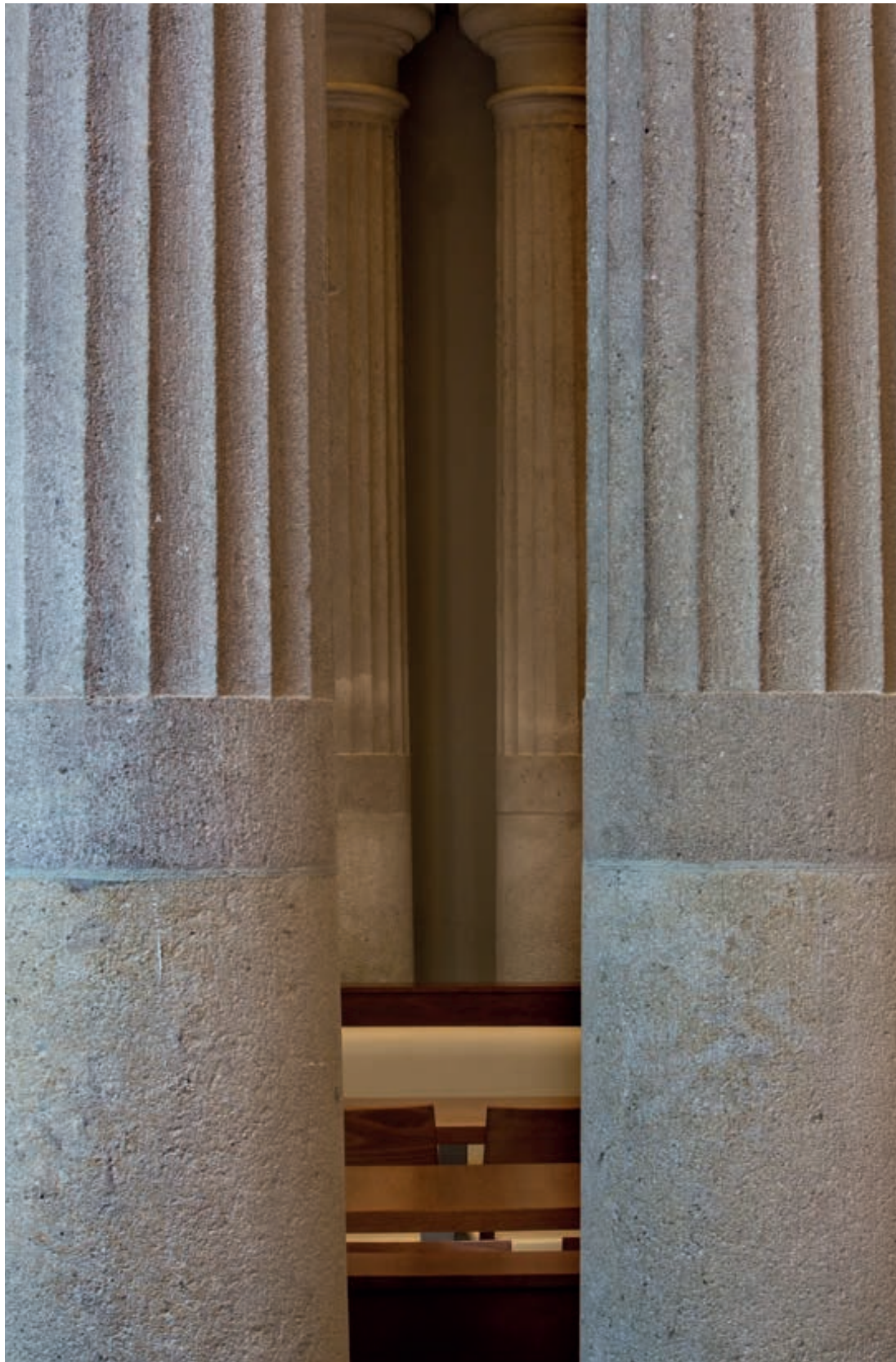

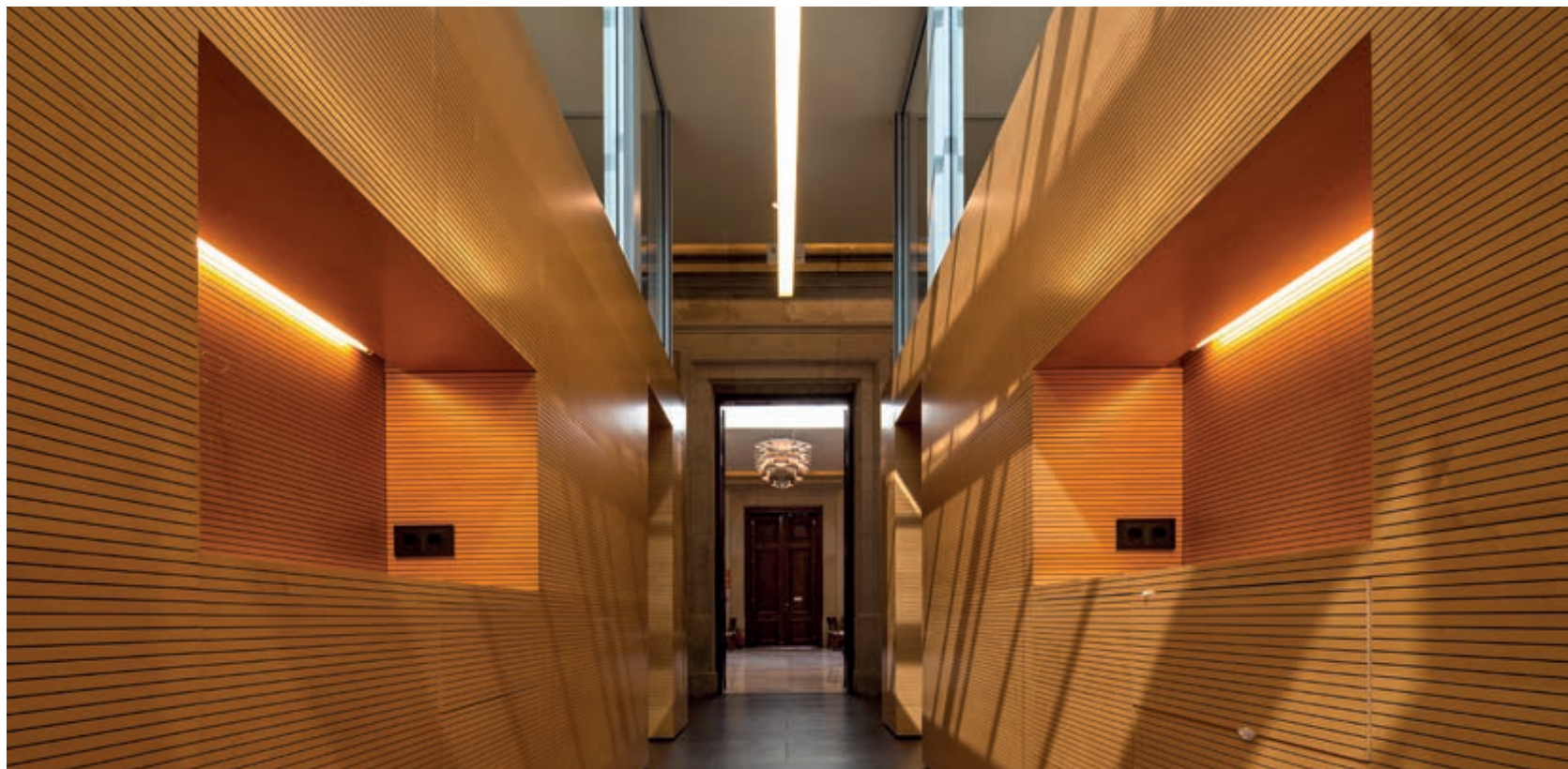

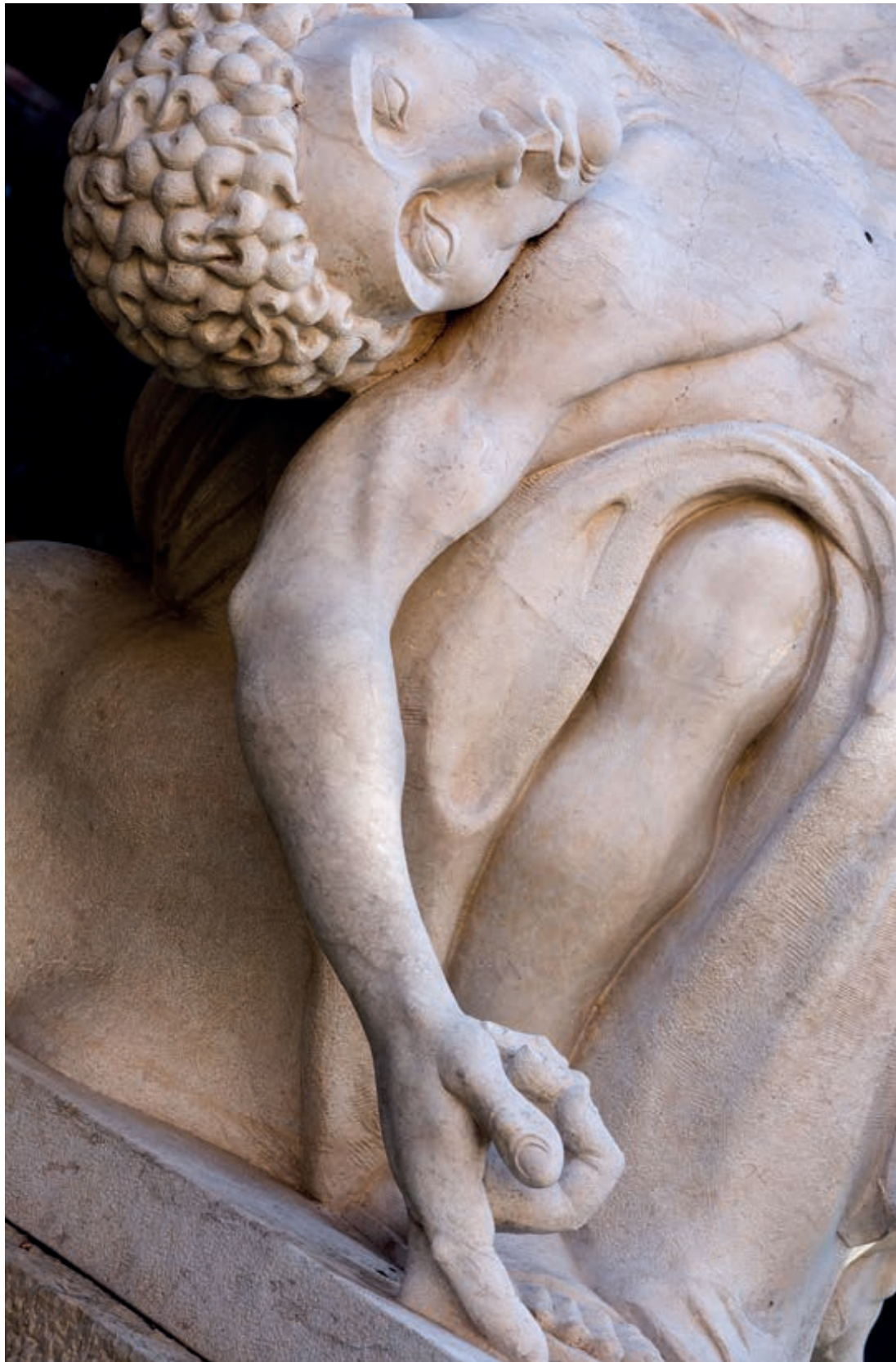

EL
PARLAMENT
DE CATALUNYA
EL PALAU

PARLAMENT DE CATALUNYA

Maqueta de la Ciutadella, al Museu d'Història de Barcelona. / 1. Baluard del Rei / 2. Baluard de la Reina. / 3. Baluard de Don Fernando. / 4. Baluard de Don Felipe / 5. Baluard del Príncep / 6. Porta Principal / 7. Porta dels Socors / 8. Palau del Governador / 9. Arsenal / 10. Capella / 11. Torre de Sant Joan / 12. Portal exterior.

Francesc Català-Roca

El Bornet. Fragment d'una pintura d'autor anònim de la segona meitat del segle XVIII, que representa el mercat d'aquest nom, proper al mercat del Born. Al fons, la silueta característica dels edificis i les muralles de la Ciutadella.

Francesc Català-Roca

L'origen de l'actual Palau del Parlament es troba en la construcció de la fortalesa d'una ciutadella militar ordenada pel rei Felip V d'Espanya per a dominar i vigilar Barcelona després de la capitulació de la ciutat l'11 de setembre de 1714. La direcció del projecte i de les obres fou encarregada a l'enginyer militar Prosper van Verboom (1665-1744), qui elaborà un projecte i la memòria corresponent, datada al començament del 1715. Mitjançant una real ordre de l'1 de juny del mateix any, Felip V n'ordenà la construcció, que comportà la demolició d'una part del barri de la Ribera.

Dins la fortalesa, d'estil Vauban —amb forma d'estrella de deu puntes—, hi havia diversos edificis: les casernes, la capella, la torre de Sant Joan, el palau del governador i l'arsenal, el qual amb el pas del temps acabà essent el Palau del Parlament. Actualment només se'n conserven l'arsenal, el palau del governador (Institut Verdaguer) i la capella (parròquia militar). Per raó de la funció repressiva, l'Ajuntament de Barcelona demanà l'enderroc de la fortalesa al rei diverses vegades, la primera el 1794 i l'última el 1862, i totes van ésser desatesses. No fou fins al 1868 que el general Prim aconseguí, mitjançant una llei del 18 de desembre, la cessió de la fortalesa a la ciutat, la qual cosa en permeté la demolició.

L'any 1872 l'Ajuntament encarregà a Josep Fontserè la construcció d'un jardí sobre una part de la fortalesa enderrocada, en el qual es projectà l'umbracle, l'hivernacle, el llac i la gran cascada, inaugurada el 12 de juny de 1881. L'any 1888, en el recinte de l'actual parc de la Ciutadella se celebrà l'Exposició Universal de Barcelona, impulsada per l'alcalde Rius i Taulet.

L'edifici del Palau del Parlament consta de dues naus en creu i de quatre patis situats entre els braços de la creu. Atès que a la ciutat no hi havia cap residència reial d'ençà de l'incendi del Palau del Virrei (1875), l'any 1889 l'Ajuntament decidí convertir l'antic arsenal en palau reial i encarregà les obres a Pere Fal-

qués, arquitecte municipal, les quals començaren el 28 de setembre de 1889. S'obriren tres balcons en el primer pis, es decorà la façana amb esgrafiats i s'alçà el cos central de l'edifici. Al mig de la façana s'hi posà el vell escut triomfal de Felip V, portat des de l'emplaçament original, l'antiga porta del Socors de la Ciutadella.

A l'interior de l'edifici un dels patis es convertí en escala d'honor, feta de marbre, i es cobrí l'espai amb una claraboia de ferro forjat i vidres decorats. Molts sostres del primer pis foren decorats amb enteixinats en què es combinen fusta, ferro forjat, bronze i marbres de colors, amb una clara influència modernista.

El braç de la creu perpendicular a la façana fou convertit en vestíbul d'enllaç entre l'escala d'honor i l'octàgon central, i fou decorat en grisalla amb elements ornamentals en *trompe-l'oeil* que emmarquen figures al·legòriques femenines en sanguina. Damunt la porta que comunica amb l'octàgon central s'hi col·locà un grup escultòric de dos amoretts, que presenten els escuts de la monarquia i de la ciutat sota una gran corona reial.

Els dos braços de la nau transversal foren transformats en menjador i en sala de festes. El menjador, avui saló de passos perduts, fou decorat amb pilastres de marbre rosa amb unes columnes de marbre verd embotides en estructures de ferro fos decorades amb bronze. El quart braç fou destinat a saló del tron, decorat amb un enteixinat de fusta damunt columnes de marbre vinçat amb capitells jònics de bronze. Aquest espai l'ocupa avui el Saló de Sessions. També es deu, en part, al mestratge de Pere Falqués el despatx presidencial, peça rectangular coberta per un enteixinat de fusta pintada, en la qual les bigues reposen sobre dos grans arcs diafragma, seguint el disseny de les grans sales de l'arquitectura gòtica civil catalana.

Té interès iconogràfic la galeria paral·lela a la façana principal, fornida amb amplis finestrals. Pere Falqués en cobrí les parets amb pe-

Secció de Ceràmica del Museu d'Art de Catalunya, instal·lada a la galeria de l'escala d'honor del Palau.

Institut Amatller d'Art Hispànic

tites peces de ceràmica amb relleus de color groc ataronjat. A la part alta habilità cinc fornícules rodones per a instal·lar-hi cinc busts: els de quatre reis medievals del Casal de Barcelona i el de Carles III de Borbó.

Una vegada descartat el projecte inicial de palau reial, l'Ajuntament de Barcelona decidí d'instal·lar-hi el Museu Municipal d'Art després que la Comissió Municipal de Governació, el 31 de gener de 1900, hagués emès un dictamen favorable. Com que l'espai disponible no era suficient, s'amplià l'edifici original amb dues ales laterals. Les obres s'iniciaren el 1904, novament sota la direcció de Pere Falqués, i l'ampliació s'inaugurà el 7 de novembre de 1915. Aquestes ales eren de planta baixa amb claraboies i es projectaren com a dues galeries plegades en angle recte, que deixaven dos patis oberts a dreta i a esquerra de la façana. Es construïren amb pedra de Montjuïc i rajola vermella, els mateixos materials originals de l'edifici del segle XVIII. En llurs façanes s'hi encabiren vint-i-quatre busts d'artistes catalans de l'època, com ara Ramon Amadeu, Pau Gargallo o Venanci Vallmitjana. Joaquim Folch i Torres enriquí el fons del Museu amb nombroses obres mestres del romànic i amb pintura gòtica, que actualment es conserven al Museu Nacional d'Art de Catalunya; una altra part de les obres integren avui el fons del Museu d'Art Modern, i també hi ha peces que avui figuren al Museu d'Història de Barcelona. El 1927 es restaurà l'antiga plaça d'Armes —l'actual plaça Joan Fivaller—, fins aleshores un espai buit, amb el disseny i la construcció del jardí actual on hi ha l'estany ovalat que conté una còpia de la cèlebre escultura *Desconsol*, obra de Josep Llimona. El disseny de l'espai el feu l'arquitecte paisatgista francès Jean Claude Nicolas Forestier.

Els canvis polítics dels anys trenta portaren un nou ús de l'antic edifici de l'arsenal. El president Francesc Macià i l'alcalde Jaume Aiguader proposaren de destinar l'edifici a seu del Parlament de Catalunya. Per a fer-ho pos-

sible, l'Ajuntament de Barcelona, en la sessió tinguda el 12 d'agost de 1931, acordà de cedir el Palau Nacional de Montjuïc a la Junta de Museus perquè hi traslladés les col·leccions de l'antic arsenal de la Ciutadella. En una altra sessió, tinguda el 14 d'octubre de 1932, va cedir el palau de la Ciutadella perquè fos la seu del Parlament de Catalunya.

Josep Tarradellas coordinà l'adequació i aconseguí d'acabar-la en només quaranta-cinc dies. Santiago Marco va dirigir les obres respectant els interiors dissenyats per Pere Falqués i procurà que el moblatge i l'enllumenat fos adient amb el caient de l'arquitectura. El 6 de desembre de 1932 fou inaugurat el Parlament i Francesc Macià adreçà al poble un emotiu missatge des de l'antic Saló del Tron, ja adaptat com a Saló de Sessions.

Durant tot el primer període de sessions, la disposició del cadiratge dels diputats fou, provisionalment, en forma de U. Durant les primeres vacances parlamentàries, l'estiu del 1933, Santiago Marco i l'arquitecte Josep Goday hi donaren la disposició actual en hemicicle, amb 85 escons entapissats de vellut taronja i 9 de vellut vermell per al banc del Govern. A banda i banda s'hi posaren ampits de marbre per a delimitar les llotges destinades als convidats oficials. A l'estrada es disposaren la taula presidencial i la tribuna d'oradors, i al fons del saló, en gradació ascendent, els seients per a la premsa i el públic.

Les sales de la façana foren destinades a biblioteca parlamentària i a sales de comissions; les de l'ala dreta, a serveis de bar, a la premsa i al *Diari de Sessions*, i les de l'esquerra, a oficines i a despatxos de l'oficial major, del cap de la majoria i del president del Parlament. No hi havia cap quadre ni cap més luxe que les catifes projectades per Santiago Marco i confeccionades a la fàbrica Tomàs Aymat.

Després de l'entrada de les tropes revoltades del general Franco a Barcelona el 26 de gener de 1939, el Palau del Parlament fou utilitzat com a caserna militar fins al 1945, però

Esvàstiques a la façana principal del Palau d'Art Modern de la Ciutadella, actual seu del Parlament de Catalunya, amb motiu de l'exposició d'arquitectura moderna alemanya, el 20 d'octubre de 1942.

Arxiu Nacional de Catalunya / Fons Brangulí

també com a seu a Barcelona del fiscal instructor de la Causa General i, amb la mateixa finalitat de repressió política, de la Primera Prefectura Policial de les deu en què es dividí la ciutat, amb l'objectiu de recollir, classificar i enviar cap a Salamanca la documentació requirida a particulars, partits polítics i institucions republicanes, perquè servís de base inculpatòria contra els investigats en el procés de la Causa General. També es traslladaren al Palau les seus dels jutjats i de l'Audiència, ja que el Palau de Justícia fou ocupat per l'Auditoria de Guerra de Catalunya. També s'aprofitaren espais del Palau per a celebrar-hi, durant la Segona Guerra Mundial, a l'octubre del 1942, una exposició d'arquitectura moderna de l'Alemanya nazi. Com a símbol de sanció repressiva, el Saló de Sessions restà clausurat més de 40 anys i només acollí, excepcionalment, l'acte d'inauguració de la III Biennal Hispanoamericana d'Art, el 24 de setembre de 1955. En una part de la planta baixa hi fou instal·lat el Museu d'Art Modern.

Un cop restablerta la Generalitat i aprovat l'Estatut del 1979, tingueren lloc el 20 de març de 1980 les primeres eleccions al Parlament des del 1932. Les setmanes anteriors a aquesta data, hom procedí a la restauració i l'adaptació d'una part de la planta baixa i del primer pis de l'edifici, sota la coordinació del conseller de Governació de la Generalitat provisional, Josep M. Bricall. Posteriorment s'han anat dignificant els espais que es trobaven en mal estat, tot cercant de recuperar l'aspecte que tenien en l'època republicana i dotant-los del mobiliari i els accessoris contemporanis. La línia directora d'aquesta restauració fou la del respecte total a la sensibilitat arquitectònica i decorativa de Pere Falqués. Es recuperaren elements suprimits, com és el cas de les sanefes de fulles i flors pintades amb estuc, que restaven amagades sota capes de pintura amb què les havien cobertes els decoradors dels anys trenta, i es procurà utilitzar els mateixos elements que Pere Falqués.

El Saló de Sessions fou l'espai que requeri la intervenció més important, per a recuperar la bellesa que havia tingut durant la República i per a col·locar un total de 135 escons on només n'hi havia 85. L'adaptació s'aconseguí fent regular les llotges de marbre per als convidats. Això permeté d'engrandir l'hemicicle respectant l'harmonia de l'espai arquitectònic. Tots els escons s'entapissaren de vellut vermell i avui dia no hi ha cap diferència de color entre els del Govern i els dels diputats.

A la planta baixa es troben diversos serveis, com ara la sala de lectura de la biblioteca, un espai interior amb columnes estriades de pedra de Montjuïc, construït entre el 1904 i el 1915 per a servir de zona d'exposició del Museu.

A la planta noble, els espais contigus a les façanes laterals i a la principal els ocupen despatxos i sales de reunions, com ara sales de comissions parlamentàries, la sala de reunions de la Mesa del Parlament i la Junta de Portaveus, o els despatxos dels secretaris del Parlament.

A la segona planta, que correspon a les antigues golfes de l'edifici, cobertes per grans encavallades de fusta i ferro que foren aprofitades com a element decoratiu, hi ha instal·lats diversos serveis, com ara sales de comissions i despatxos.

EL PARLAMENTARISME A CATALUNYA

L'origen del parlamentarisme a Catalunya es troba en dues institucions medievals diferents i alhora complementàries: la cort comtal i les assemblees de pau i treva.

La cort comtal catalana emanava de la cúria règia dels reis francs i començà a actuar en temps del comte Ramon Borrell, vers l'any 1000. Era integrada pels senyors feudals més importants, pròcers afins al comte, l'alt clergat

Església de Sant Miquel, a la vila de Montblanc, que fou seu de les Corts catalanes els segles XIV i XV. **Francesc Català-Roca**

i els jutges. Tenia la finalitat d'actuar com a òrgan consultiu del comte i l'administració de justícia. Ja al segle XII, la cort es dividí en dos òrgans diferents: el consell, de caràcter polític, i la cúria, centrada en l'administració de justícia i en qüestions jurídiques.

D'altra banda, les assemblees de pau i treva eren reunions en les quals s'establien uns períodes de pau entre els diversos magnats del país, que sovint guerrejaven entre ells. Les primeres se celebraren al començament del segle XI, i en les més antigues només hi participaren eclesiàstics. Ara bé, a la segona meitat del segle ja s'hi afegiren els comtes i els vescomtes. Al començament se celebraren sota patronatge eclesiàstic, però ja al segle XII s'adoptaren els acords de pau i treva a la cort comtal. La reunió de Fondarella, el 1173, fou la primera que tingué lloc amb la protecció i presidència d'un comte rei, Alfons I. A les assemblees de pau i treva ja es troba una característica que definirà el caràcter de les Corts del segle XIII: la concessió de subsidis als sobirans.

Així doncs, en aquestes dues institucions es troben els principals trets de les futures Corts: la reunió de representants de diversos estaments de la societat per a tractar afers d'interès comú, les funcions fiscals de les reunions, la concessió de suport econòmic al sobirà i també el caràcter judicial. La incorporació de la burgesia a les assemblees de pau i treva es produí el 1192, en temps d'Alfons I, que amb aquesta mesura volgué limitar el poder dels nobles.

Les Corts assoliren la majoria d'edat durant el regnat de Jaume I (1213-1276). Amb la incorporació del tercer estament —el dels ciutadans— a les reunions de la cúria i les assemblees, i amb el volum i la complexitat creixents dels assumptes a tractar, el sobirà es va veure en la necessitat de convocar-hi un nombre cada vegada més gran d'eclesiàstics i magnats. Així, la cúria passà a ésser Cort General i estengué el radi d'acció a aspectes polítics i administratius. Fou també amb el rei Jaume

I quan es feu palesa la diferenciació entre la cúria catalana i l'aragonesa, que generaria dues institucions parlamentàries distintes. Quan els problemes afectaven ambdós països, el monarca reunia les Corts conjuntes de la Corona d'Aragó, generalment a Lleida o Montsó i, més tard, amb la conquesta del Regne de València, s'hi afegiren les Corts valencianes.

A les reunions de Tortosa (1225) i Barcelona (1228) s'hi troben la gènesi de la proposició reial i la resposta dels representants dels braços o estaments. També hi apareix el compromís contret pel rei de repartir terres entre els expedicionaris. Algunes d'aquestes assemblees també tingueren el caràcter de pau i treva. Amb les Corts convocades per Pere el Gran (1276-1285) a Barcelona el 1283, els tres estaments aconseguiren que el sobirà acceptés un seguit de lleis que tenien com a objectiu minimitzar el poder del monarca amb relació als privilegis que posseïen els estaments benestants. Però l'aspecte més destacat fou que s'establí que la capacitat legislativa suprema del país rauria en el Parlament i no en el monarca. Així, el rei reconegué que quan volgués fer una llei —o constitució— no ho podria fer sense l'aprovació dels prelats, barons, cavallers i ciutadans de Catalunya. Aquesta constitució fou la *Volem, estatuim* i representà un triomf del pactisme medieval enfront de l'autoritarisme monàrquic.

El rei convocava les Corts per escrit, hi assistia o hi enviava un delegat per a representar-lo, generalment un fill o la reina. L'assistència era obligatòria i només es permetia la delegació amb una causa ben justificada. Les Corts començaven amb una proposició del monarca, habitualment una petició de diners per a finançar projectes polítics o militars. Després de la proposició, cada un dels tres braços que integraven les Corts es reunia separatament per a deliberar i presentava al monarca un memorial de greuges, basat en els abusos d'autoritat de la monarquia o d'algun dels seus oficials. Sovint el rei, en el discurs de propo-

Miniatura de Bernat Martorell en la primera pàgina del còdex dels *Comentaris als Usatges*, de Jaume Marquilles, conservat al Museu d'Història de la Ciutat, de Barcelona. La reina, com a lloctinent, sovint presidia reunions i assistia a Corts en absència del rei i per delegació d'aquest. En aquesta miniatura, la reina Maria, esposa d'Alfonso IV el Magnànim, presideix la reunió dels consellers de Barcelona en què Jaume Marquilles els ofereix la seva obra. **Museu d'Història de Barcelona**

sició, ja manifestava la voluntat de donar una resposta satisfactòria als greuges que hom pogués presentar-li. Finalment, quan el sobirà havia donat una resposta satisfactòria a aquests greuges, les Corts li atorgaven el donatiu.

A més de les Corts plenàries de cada regne i les generals de tota la Confederació catalano-aragonesa, també se celebraven unes assemblees intermèdies anomenades *parlaments*. L'ur finalitat consistia a tractar qüestions concretes sobre les quals el rei demanava un consell més ampli que aquell que podia donar-li el seu consell privat o una col·laboració especial. Aquests parlaments podien ésser integrats pels representants dels tres braços, però també per un de sol, és a dir, podia celebrar-se un parlament del braç reial o del braç eclesiàstic.

El braç eclesiàstic era presidit per l'arquebisbe de Tarragona i en formaven part bisbes, abats, delegats dels capítols catedralicis i abacials i representants dels ordes militars. El braç militar era el que representava la noblesa i era presidit pel comte de Cardona i integrat pels vescomtes, els barons, els cavallers i la petita noblesa. El braç popular representava la burgesia urbana i era compost pels síndics elegits per les ciutats i les principals viles reials. Generalment, era presidit pel primer síndic de la ciutat de Barcelona.

Cada un d'aquests braços es reunia separatament, i només hi havia sessions plenàries per a escoltar la proposició reial i per a votar els acords que ja havien estat adoptats pels braços. Cada una d'aquestes cambres era integrada per comissions, per un secretari, per un promovedor, que feia d'enllaç amb les altres cambres, i pels tractadors, que eren dos per cambra i que es reunien amb dos o més tractadors nomenats pel rei per a formar una comissió mixta, amb la finalitat d'harmonitzar les diferències entre les cambres, i entre aquestes i el rei, i de fer propostes de llei.

Les lleis aprovades eren anomenades *constitucions*, si era el rei qui feia la proposi-

ta als braços, o *capítols de cort*, si es tractava d'una proposta presentada pels braços al monarca. Eren anomenades *actes de cort*, *privilegis*, *pragmàtiques* i *altres drets* les lleis promulgades pel rei en l'interval entre unes corts i les següents. Aquestes lleis havien de rebre la sanció parlamentària per a obtenir el mateix valor legal que les constitucions i els capítols.

El segle XIV i, d'una manera especial, el llarg regnat de Pere III el Cerimoniós (1336-1387) fou el període d'esplendor de les Corts catalanes de l'edat mitjana. Pere III les convocà vint-i-una vegades, que és el nombre màxim de convocatòries de tots els temps en un sol regnat. D'altra banda, fou durant aquests anys que les Corts donaren vida a la Diputació del General o Generalitat. Aquesta era una comissió delegada del ple, que tenia la missió d'organitzar i administrar el donatiu que les Corts atorgaven al sobirà. En aquest mateix període, el 1358, les Corts assumiren també un paper judicial rellevant, tot seguint l'usatge *Judicium in curia datum*.

La crisi institucional de les Corts catalanes començà al segle XV, amb la sentència del Compromís de Casp, i amb la primera cort convocada per Ferran I, el 1413, ja cristallitzà la teoria de la monarquia limitada. L'enfrontament social entre classes altes i populars marcà la vida política d'aquest segle. Els estaments privilegiats convertiren el Parlament en un reduït reaccionari i llançaren la monarquia al costat dels estaments més populars, els pagesos de remença, que menaven una lluita d'alliberament jurídic i econòmic que no es resolgué fins al final de la centúria. Aquestes mateixes Corts foren el començament d'un període d'intens pactisme polític català que fou el reflex fidel de la divisió social del país en dos camps: les oligarquies, fossin els nobles o l'alt clergat, i les classes populars, que es recolzaven en el monarca per a afeblir les classes altes.

Les Corts de Barcelona del 1421 foren d'una importància cabdal per al desenvolupament del constitucionalisme català. En aques-

Portada del volum de la tercera compilació conservat a l'Institut Municipal d'Història. Felip V, seguint els consells del seu avi Lluís XIV i davant el perill d'una guerra imminent, s'afanyà a jurar les constitucions d'Aragó i de Catalunya: ho feu a les Corts de 1701-1702, en les quals fou acordada la tercera compilació, que fou impresa, amb el mateix títol que l'anterior, el 1704. **Francesc Català-Roca**

ta ocasió la iniciativa partí del braç eclesiàstic i constituí un compromís entre el radicalisme pactista de les Corts anteriors i la defensa del poder monàrquic absolut. En aquestes Corts s'encomanà a la Diputació del General la custòdia del sistema constitucional del país enfront de qualsevol extralimitació del rei o dels seus oficials. La constitució *Lo fruit de les lleis* dotà la Generalitat d'un poder extraordinari i la convertí en la institució política que, en mans de l'oligarquia del país, equilibrava l'autoritarisme monàrquic.

La crisi econòmica i social que travessava Catalunya es reflectí políticament en les tenses relacions entre la casa reial i les classes oligàrquiques, cada cop més radicalitzades enfront de les reivindicacions pageses, que exigien l'abolició dels mals usos, i també de les de la menestralia urbana, que exigia una participació més gran en la direcció política del país. Aquest enfrontament desembocà en una paralització de l'acció parlamentària, amb dos bàndols irreconciliables que es bloquejaven mútuament, i comportà un enfrontament armat de deu anys (1462-1472), conegut com la Guerra Civil, que provocà la ruïna econòmica i social.

Durant els segles XVI i XVII la institució parlamentària catalana experimentà una decadència progressiva. El nombre de convocatòries de les Corts anà minvant a poc a poc: Carles I (1517-1556) les reuní set vegades; el seu fill, Felip II (1556-1598), només dues, i l'últim dels Àustries, Carles II (1665-1700), no les va reunir mai. Pel que fa al funcionament intern de les Corts, cal remarcar que era similar al del temps medieval, però en aquests segles es produí un notable augment dels membres del sector nobiliari. El clima d'enfrontament polític creixent entre Catalunya i la monarquia hispànica es veié reflectit en la minva progressiva del nombre de convocatòries, i també en l'augment dels enfrontaments en les convocatòries mateixes, fins i tot en els temes de protocol. El rerefons estava impregnat de les cada vegada més freqüents penúries econòmiques

de la monarquia, que li feien demanar més recursos a les Corts, les quals representaven un país en decadència econòmica que no podia fer-hi front.

A tall d'exemple d'aquest període d'enfrontaments, cal esmentar que, en produir-se la crisi del 1640, que conduí a la Guerra dels Segadors, el diputat eclesiàstic Pau Claris convocà una junta general de braços, coneguda com les Corts Generals de Pau Claris, amb la finalitat d'organitzar militarment la defensa del Principat. Tingué un marcat caràcter parlamentari, ja que els braços adoptaren una postura clara de ruptura amb la monarquia hispànica i foren les Corts constituents de la República catalana.

Les dues últimes Corts foren convocades per Felip V (1700-1746) el 1701 i, ja en plena Guerra de Successió, per Carles d'Àustria (1705-1711) el 1705-1706. En aquestes Catalunya donà suport a l'arxiduc Carles com a pretendent a la corona hispana. Ja amb la guerra quasi acabada, sense convocatòria ni presència reial, la reunió de la Junta de Braços celebrada el 1713 no es pot considerar estrictament una sessió de corts, però molts autors la consideren la darrera reunió del Parlament de Catalunya, en la qual s'acordà la resistència en defensa de les llibertats, els privilegis, les constitucions i les prerrogatives dels catalans. La caiguda de Barcelona l'11 de setembre de 1714 i el Decret de Nova Planta del 1716 significaren la destrucció de la institució parlamentària del Principat, la qual s'havia començat a bastir set-cents anys abans.

Tanmateix, l'esperit parlamentari català no morí del tot. Així, els membres de la Junta Superior de Catalunya, creada el 1808 per tal d'organitzar la resistència a la invasió napoleònica, sostenien que representaven les antigues Corts catalanes. La creació de la Mancomunitat de Catalunya el 1914, que agrupava les quatre diputacions catalanes —Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona—, amb funcions administratives, va adquirir aviat gran rellevància

Moment en què s'hissa la bandera de la República espanyola al balcó principal del Palau del Parlament, el dia 6 de desembre de 1932, davant el públic aplegat amb motiu de la sessió inaugural del Parlament. **CoHegi Oficial d'Arquitectes de Catalunya**

política, atès que representava el primer reconeixement de la personalitat i la unitat territorial de Catalunya des del 1714. Fou presidida per Enric Prat de la Riba (1914-1917) i Josep Puig i Cadafalch (1917-1923), que la convertiren en un ens essencial per a modernitzar el país.

Després del cop d'estat de Primo de Rivera, Alfons Sala va presidir la Mancomunitat de Catalunya del 1923 al 1925, quan fou finalment dissolta. D'altra banda, el 1917, l'Assemblea de Parlamentaris aplegà extraoficialment diputats i senadors catalans per tal de tractar els greus problemes que afectaven la vida política del moment. L'Assemblea de la Mancomunitat aprovà a Barcelona el 24 i 25 de gener de 1919 un primer projecte d'estatut d'autonomia de Catalunya, que fou el reflex fidel del principi d'autodeterminació recollit en els catorze punts del president Wilson, redactats tot just acabada la Primera Guerra Mundial, i que no va prosperar per una forta oposició de les Corts espanyoles.

No va ser, però, fins a l'adveniment de la Segona República Espanyola que l'esperit parlamentari rebrotà amb plenitud. Les Corts constituents aprovaren el 9 de setembre de 1932 l'Estatut de Catalunya, també conegut com l'Estatut de Núria. Es tancava així un llarg itinerari que s'havia iniciat el 2 d'agost de 1931, quan el votaren a favor en referèndum el 99% dels votants. El Parlament de Catalunya es configurava en l'Estatut com a representant del poble i òrgan bàsic de la Generalitat. Els altres òrgans rebien de l'Estatut la fonamentació democràtica: el president de la Generalitat era elegit pel Parlament i el Consell Executiu o Govern era políticament responsable davant el Parlament.

El 20 de novembre de 1932 es feren eleccions per a constituir el Parlament de Catalunya, que era format per 85 diputats. Esquerra Republicana de Catalunya en fou el grup hegemònic, amb 61 diputats. La Lliga Regionalista obtingué 15 diputats i el grup de la Unió Socialista, 5. Pau Romeva representava Unió De-

mocràtica de Catalunya, i Pere Lloret, Acció Catalana Republicana.

El 6 de desembre de 1932 tingué lloc la solemne sessió d'obertura del Parlament, i Francesc Macià, president provisional de la Generalitat, adreçà un emotiu missatge al poble de Catalunya. Tot i el curt període d'activitat, el Parlament aprovà un ampli ventall de lleis, sobretot les que desplegaven l'autogovern i les institucions, i les de caràcter social i econòmic, com ara la Llei de contractes de conreu i les que organitzaren els serveis sanitaris del país. La conflictivitat política es veié reflectida en la retirada de la Lliga Regionalista del Parlament al gener del 1934, que es perllongà fins a l'octubre del mateix any, com a gest de protesta pels incidents que van tenir lloc durant la campanya de les eleccions municipals. Els Fets d'Octubre del 1934 provocaren la suspensió de l'autogovern de Catalunya, oficialitzada per una llei de la República del 2 de gener de 1935. El Parlament no es tornà a reunir fins al 29 de febrer de 1936, després de l'amnistia decretada per les forces del Front Popular en guanyar les eleccions. El president Lluís Companys i el seu govern foren ratificats.

A partir del 21 de juliol de 1936 el Parlament només es reuní en cinc ocasions. La primera, el 18 d'agost de 1937, es feu per a prorrogar la legislatura, ja que la Guerra Civil dificultava la convocatòria de les eleccions que s'havien de fer a la tardor. L'última reunió oficial al Palau del Parlament fou l'1 d'octubre de 1938. Hi assistiren 41 diputats dels 69 que encara en tenien la condició, i s'escollí Josep Irla com a president, Antoni Rovira i Virgili com a vicepresident primer i Manuel Serra i Moret com a vicepresident segon. Els secretaris foren Antoni Dot, Josep Folch, Pere Lloret i Carles Gerhard. El darrer acord del Parlament fou designar una comissió parlamentària per tal de visitar els combatents dels fronts i portar-los el record i la solidaritat de Catalunya. Del 1932 al 1938 se celebraren un total de 259 sessions oficials.

Reunió de l'Assemblea de Parlamentaris al Saló de Sessions del Parlament de Catalunya, el 29 de desembre de 1978, en la que s'aprova el projecte d'Estatut. La Mesa és presidida pel president de la Generalitat provisional, Josep Tarradellas; a baix, el diputat Josep Andreu Abelló comença la lectura del projecte d'Estatut. **Institut Municipal d'Història, Barcelona**

Amb l'avanç de les tropes revoltades sobre Catalunya, el Nadal del 1938 es feu efectiva la derogació i la suspensió del règim autònic decretades mesos abans pel general Franco, el 5 d'abril de 1938, després d'haver entrat a Massalcoreig, al Segrià, primer poble català ocupat. Amb la retirada del gener del 1939, un decret del Govern de la Generalitat traslladà la seu del Parlament a Olot, però formalment no s'hi feu cap sessió i els diputats marxaren cap a l'exili.

Amb l'afusellament de Lluís Companys, president de la Generalitat, el 15 d'octubre de 1940, el president del Parlament a l'exili, Josep Irla, fou escollit per a substituir-lo. Les reunions a l'exili no es feren d'acord amb la normativa vigent per les greus dificultats del moment: la Segona Guerra Mundial i la dispersió dels diputats per diversos països d'acollida, sobretot Mèxic i França. Les tensions entre les forces polítiques i els enfrontaments entre els diputats que exercien responsabilitats institucionals impedièn que les possibles reunions assolissin el quòrum necessari per a adoptar acords.

Tot i això, després de la renúncia de Josep Irla a la presidència interina de la Generalitat, en una reunió tinguda a l'ambaixada de la República Espanyola a Mèxic el 5 d'agost de 1954, a la qual assistiren 9 diputats i 17 més s'adheriren i enviaren el vot per correu, Josep Tarradellas fou elegit president de la Generalitat i Ventura Gassol, que no hi era present, fou elegit president del Parlament. Posteriorment, en renunciar Gassol al càrrec, passà a ocupar-lo interinament el vicepresident primer, Francesc Ferreras i Duran.

Amb la mort del dictador espanyol, Francisco Franco i l'inici de la transició política, l'Assemblea de Parlamentaris celebrà una sessió solemne al Palau del Parlament el 25 de juny de 1977. L'objectiu era la redacció d'un nou estatut d'autonomia, que es discutí al parador de Sau i fou aprovat el 29 de desembre de 1978. Després de quaranta anys, el Saló de Sessions tornava a tenir activitat. La Mesa fou

presidida per Josep Tarradellas, que havia retornat d'un llarg exili i que donava continuïtat a la Generalitat republicana.

El 25 d'octubre de 1979 el poble de Catalunya aprovà majoritàriament en referèndum el projecte d'estatut elaborat per la Comissió Constitucional del Congrés dels Diputats, que culminava novament un llarg i difícil procés iniciat amb la Llei de reforma política espanyola, després d'ésser empès per la pressió popular amb el lema *Llibertat, amnistia i Estatut d'autonomia* i la presència simbòlica de les institucions catalanes a l'exili.

Amb l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya s'obrí el camí legal per al restabliment del Parlament. El 17 de gener de 1980 foren convocades eleccions per a escollir els 135 diputats de la cambra, les quals se celebraren el 20 de març. El 10 d'abril de 1980 es constituí el nou Parlament de Catalunya, amb la sessió de la Junta Preparatòria, l'acte inaugural i la sessió constitutiva, en la qual s'elegí la Mesa Provisional, presidida pel Molt Honorable Senyor Heribert Barrera. El 12 de juny el Parlament aprovà la primera llei de l'etapa autònica, que declarava Festa Nacional de Catalunya la Diada de l'Onze de Setembre, i el 24 de juliol, per unanimitat dels presents, la cambra aprovà el seu Reglament.

En aquesta nova etapa de govern autònic, el 30 de setembre de 2005, el Parlament de Catalunya aprovà la proposta de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, que fou acceptada a tràmit pel Congrés dels Diputats el 2 de novembre. L'Estatut fou aprovat pel Congrés dels Diputats el 30 de març de 2006 i pel Senat el 10 de maig, després d'una modificació profunda, i fou aprovat en referèndum pel poble de Catalunya el 18 de juny. Fou promulgat i publicat oficialment amb la Llei orgànica 6/2006, del 19 de juliol. Vigent des del 9 d'agost de 2006, va ésser substancialment modificat per la sentència del 28 de juny de 2010 del Tribunal Constitucional.

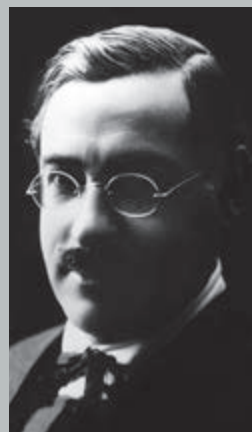
Lluís Companys i Jover
(1932-1933)

Joan Casanovas i
Maristany (1933-1938)

Josep Irla i Bosch
(1938-1940)

Antoni Rovira i Virgili
(1940-1949)

Manuel Serra i Moret
(1949-1954)

Francesc Ferreras i Duran
(1954-1980)

Heribert Barrera i Costa
(1980-1984)

Miquel Coll i Alentorn
(1984-1988)

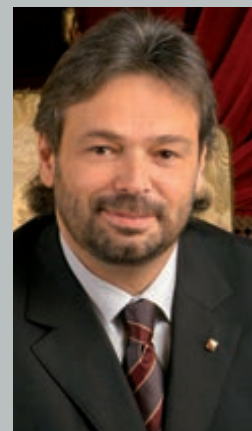
Joaquim Xicoy i
Bassegoda (1988-1995)

Joan Reventós i Carner
(1995-1999)

Joan Rigol i Roig
(1999-2003)

Ernest Benach i Pascual
(2003-2010)

Núria de Gispert i Català
(2010-2015)

Carme Forcadell i Lluís
(2015-2018)

Roger Torrent i Ramió
(2018-2021)

Primera edició: febrer del 2019
Segona edició: febrer del 2024

© PARLAMENT DE CATALUNYA
Parc de la Ciutadella, s/n - 08003 Barcelona
A/e: edicions@parlament.cat
www.parlament.cat

© de les imatges: Pepe Navarro
© dels textos: Parlament de Catalunya

Impressió: Fotoletra, SA, Barcelona

Dipòsit legal: B 2250-2024

Edició no venal

Tots els drets reservats.
Es prohibeix la reproducció total o parcial
d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment,
i el lloguer o préstec públic sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright.

PARLAMENT DE CATALUNYA